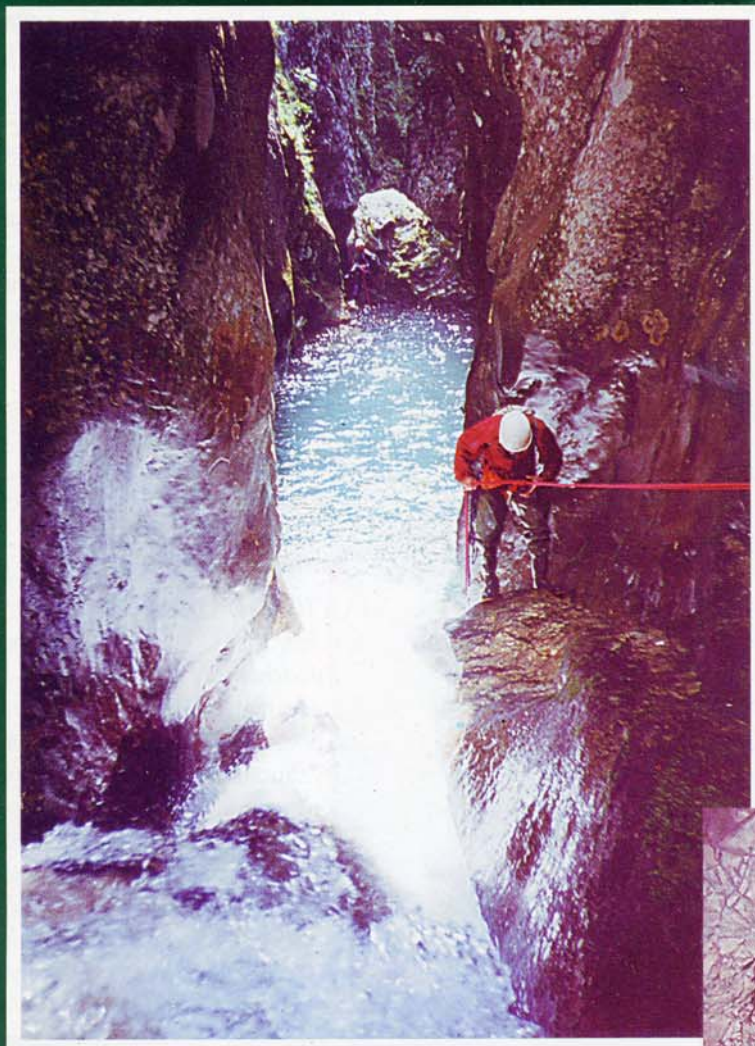

ПЛАНИНАРСКИ Гласник

ЛИСТ ПЛАНИНАРСКОГ САВЕЗА СРБИЈЕ

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ДО СКОРОГ ВИЂЕЊА ЧОМОЛУНГМА

Аутентична прича
о покушају успона
на Монт Еверест

Страна: 8.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

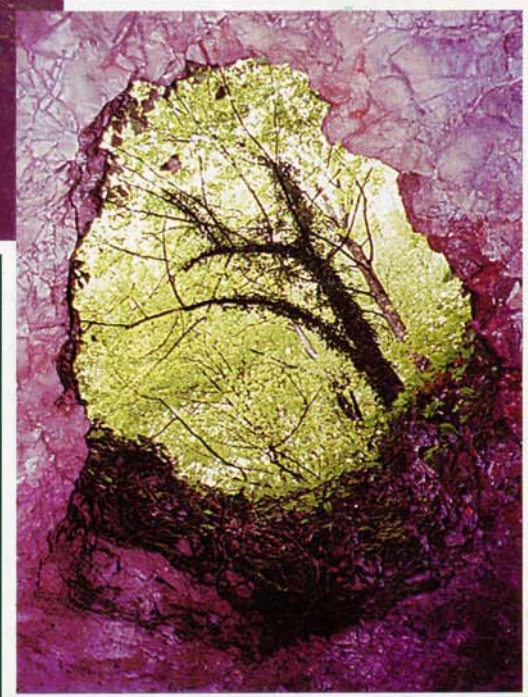
АКТУЕЛНА ТЕМА САВЕЗ СРБИЈЕ ЈЕДИНСТВЕНА ОРГАНИЗАЦИЈА

Страна: 3.

СТРУЧНИ ПЛАНИНАРСКИ
ПОДСЕТНИК

БИВАКОВАЊЕ У ПЛАНИНИ У ЛЕТЊЕМ ПЕРИОДУ

Практични савети за
планинаре - 1. део
Стране: 18, 19 и 20

Лист

Планинарског савеза Србије
Број 23 - април 2000.

Редакција:

Владимир ПОПОВИЋ
Главни и одговорни уредник
Божидар ВЕЉКОВИЋ
уредник
Иж. Александар ДАМЈАНОВИЋ
сарадник

Издавачки савет:

Проф. др Милорад ВАСОВИЋ
Њ председник
Проф. др Стеван СТАНКОВИЋ
Браислав БОЖОВИЋ
Боривоје ВЕЉКОВИЋ
Бранко КОТЛАЈИЋ
Владимир ПОПОВИЋ

Издавач:

Планинарски савез Србије
Добрињска бр. 11
11000 Београд
Тел/факс: 642-065

Фотографије на првој страни:

Исо Планић - ПСД „Зорка”
Кањон Невидео
(горе лево)

Сунчана Сокић - ПСД „Којаоник”
Мокра пећина на Суворору
(доле десно)

Штампа:

„Светло” 011/469-878 и
011/347-21-32

Рукописи се не враћају и не
хоноришу.

Лист је ослобођен њореза на
промеј решетем
Министарства за културу
Републике Србије, број:
413-00-843/98-04 од 19. 6 1998.

ПЛАНИНАРСКИ САВЕЗ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ОДРЖАНА КОНСТИТУТИВНА СЕД- НИЦА ПЛАНИНАРСКОГ САВЕЗА ЈУГОСЛАВИЈЕ

У Београду је 10. фебруара ове године одржана I конститутивна седница Планинарског савеза Југославије за мандат 2000. - 2003. године. Од изабраних 32 кандидата, седници је присуствовало 22. Такође, седници је присуствовао и већи број гостију. У новоформиране одборе ПСЈ изабрани су следећи кандидати:

ГЛАВНИ ОДБОР ПСЈ - из Србије -

- Петровић Добросав Београд
Њ председник ПСЈ
- Божовић Драган Београд
Њ председник ПСС
- Андрејић Предраг С. Паланка
- Бреберина др Милан Н. Сад
- Валтеровић Душко Шабац
- Вукојевић Светозар Зрењанин
- Златић Иван Крагујевац
- Јапић Јелица Рума
- Јовановић Бошко Зајечар
- Киждобрански Миливој Н. Сад
- Контић Зоран Београд
- Марјановић Власта Београд
- Петронијевић Јулијана Ужице
- Радичевић Раде Вршац
- Стошић Станиша Врање
- Ћирић Драган Н. Сад
- Филиповић Драган Ниш
- Церовац Зоран Лозница

- Шаћирбеговић Сеад Бор
- из Црне Горе -
- Радовић Војо Мојковац
Њ председник ПСЈ
- Лаловић Драган
Њ председник ПСЦГ
- Радуловић Радомир Никшић
- Дрецун Рајко Цетиње
- Никчевић Радосав Подгорица
- Војиновић Зоран Жабљак
- Лонцовић Жељко Никшић
- Старчевић Жељко Х. Нови

ИЗВРШНИ ОДБОР ПСЈ

- Петровић Добросав
Њ председник
- Радовић Војо
- Киждобрански Миливој
- Лонцовић Жељко
- генерални секретар ПСЈ

НАДЗОРНИ ОДБОР ПСЈ

- Илић Јела Београд
Њ председник
 - Петровић Коста Ваљево
 - Ердоглија Виктор Краљево
 - Вулановић Бошко Никшић
 - Ковачевић Мијо Подгорица
- Новоизабраним члановима одбора ПСЈ желимо плодотворнији мандат што, надамо се, неће бити нарочито тешко имајући у виду учинак њихових претходника из прошлог мандата.

На основу члана 43, 44, 45, 46, 47 и 48 Статута ПЛАНИНАРСКИ САВЕЗ ЈУГОСЛАВИЈЕ Расписује конкурс за Генералног секретара

(волонтера)

Услови:

- најмање виша школска спрема,
- познавање једног светског језика,
- афирмисаност у планинарству.

Конкурс је отворен 30 дана од дана објављивања у Планинарском гласнику.

Остале информације могу се добити на телефон: 011/3231-374

Планинарски савез Југославије

ПЛАНИНАРСКИ САВЕЗ СРБИЈЕ - ЈЕДИНСТВЕНА ОРГАНИЗАЦИЈА

После Другог светског рата дошло је до наглог развоја физичке културе у целини, па и планинарства. Оснивају се друштва са бројним чланством, што је резултирало потребом да се обједине планинарске активности па је, тако, 27. јуна 1948. године одржана оснивачка скупштина Планинарског савеза Србије. Од тог тренутка, бројне планинарске организације широм Србије више не делују као самосталне, већ су удружене у Савез као заједницу друштава са јединственим чланством и програмским задацима. Дакле, прошле су пуне 52 године од стварања јединствене планинарске организације на територији Србије па зато данас и тврдимо да у историјском развоју планинарства на овом подручју имамо (до сада) два значајна датума: 17. јун 1901. године - оснивање прве званичне планинарске организације у Србији „Српског планинског друштва” и 27. јун 1948. године - стварање Планинарског савеза Србије.

Поред тога што постоји јединствена организација свих планинарских друштава у Србији, што је регулисано Статутом ПСС који је усвојен на Скупштини ПСС 22. новембра 1997., а који је и сада на снази, члан 17. овога Статута предвиђа да се планинарска друштва могу удруживати у асоцијације по другим основама на пример,

територијалним, интересним и другим, а све то ради остваривања повољнијих услова за развој планинарства, боље координације и организације акција. Међутим, у истом члану Статута се даље каже да „статути свих савеза морају бити

усклађени са одредбама Закона о спорту и Статута ПСС”. Дакле, у члану 10 истога Статута се каже да се „чланом планинарске организације Србије постаје учлањењем у друштво, што се доказије чланском књижицом и маркицом Савеза за текућу годину”.

Због свега овога (а и не само због тога) изненађује вест да у неким деловима Републике, савези основани на територијалном принципу, издају своје

варијанте планинарских књижица! Таква радња се једино може тумачити као акт рушења јединствене планинарске организације Србије, односно као корак ка стварању паралелног савеза планинара на јединственој територији Републике Србије, чиме бисмо у фамилији спортова, а и опште друштвеног организовања сваке врсте, постали јединствена појава. Последице оваквих поступака трпе сви они који се као „нови” чланови уписују у планинарска друштва на подручјима савеза који штампају своје књижице (за сада су само књижице, сутра ће то можда бити годишње маркице, па тако редом). Тим „новим” члановима са тим „новим” књижицама није скренута пажња да они у ствари и нису чланови планинарске организације Србије и да по слову Статута ПСС не могу бити легални учесници у било чему што се подводи под ставку права и

обавезе чланова наше планинарске организације.

У време када се спремамо да наредне, 2001. године, на достојанствен начин обележимо 100 година организованог планинарства у Србији, овакве појаве не делују у духу заједничких напора ка унапређењу и развијању планинарства у Републици на традицијама на које смо, с правом, поносни.

Божидар ВЕЉКОВИЋ
Фотографија: Зоран ДРЖИЋ

ЕВИДЕНЦИЈА БРОЈА ЧЛАНОВА ПЛАНИНАРСКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ СРБИЈЕ ПО ДРУШТВИМА

ЗА 1997., 1998. И 1999. ГОДИНУ

На основу преузетих чланских картица ПСС

Планинарско друштво	1997.	1998.	1999.	Планинарско друштво	1997.	1998.	1999.
„Авала” - Београд	300	485	350	„Златибор” - Ужице	0	50	50
„Агроном” - Нови Сад	50	50	0	„Змај” - Звечан	20	20	0
„АС” - Београд	30	50	50	„Змајевац” - Врдник	100	200	150
„Бачка” - Бачка Топола	46	40	20	„Зорка” - Суботица	120	242	110
„Беланица” - Свилајнац	120	0	30	„Зрењанин” - Зрењанин	95	85	80
„Бобија” - Љубовија	0	72	20	„Јавор” - Београд	40	20	20
„Бокинг” - Бор	100	0	0	„Јаворак” - Параћин	60	30	50
„Борковац” - Рума	81	100	55	„Јасеница” - С. Паланка	120	89	80
„Брђанка” - Алексинац	30	22	20	„Јастребац” - Крушевац	100	150	150
„Букуља” - Аранђеловац	30	55	62	„ЈАТ” - Београд	20	20	0
„Ваљево” - Ваљево	0	0	20	„Јелашн. клисура” - Јелашница	20	20	20
„Вертикал” - Београд	20	20	0	„Јеленак” - Панчево	30	40	20
„Видлич” - Пирот	0	20	20	„Јети” - Краљево	20	20	30
„Врање” - Врање	0	0	70	„Ј. Панчић” - Београд	200	200	150
„Врх” - Кладово	20	20	20	„Југодент” - Нови Сад	25	20	0
„Вршачка кула” - Вршац	100	200	120	„Јухор” - Јагодина	0	30	20
„Вукан” - Пожаревац	0	0	20	„Каблар” - Чачак	30	30	20
„Гвоздац” - Краљево	171	150	60	„Калафат” - Ниш	20	20	70
„Гвоздац-јуниор” - Краљево	0	0	65	„Камена гора” - Пријепоље	20	0	0
„ГЕКО” - Београд	0	20	0	„Каменац” - Гружа	0	0	20
„Гучево” - Лозница	100	100	100	„Колибри” - Ниш	50	0	20
„Д. Јанковић-Цици” - Крагујевац	40	30	40	„Коловрат” - Пријепоље	0	0	20
„ДИФ” - Београд	20	28	20	„Копаоник” - Београд	450	570	645
„Др Лаза Марковић” - Ириг	0	0	198	„Копаоник” - Лепосавић	20	20	20
„Др Р. Симоновић” - Сомбор	150	200	110	„Кукавица” - Лесковац	120	100	50
„Д. Радосављевић” - Зајечар	75	70	50	„Лаза Марковић” - Ириг	120	100	0
„Ђ. Салај” - Суботица	20	0	0	„Лука Стевић” - Шабац	65	105	80
„Ђеровица” - Пећ	50	0	50	„Љесковац” - Прибој	20	20	30
„Еверест 98” - Панчево	0	0	20	„Љ. Нешић” - Зајечар	50	90	100
„Жежљ” - Крагујевац	47	46	84	„Љуктен” - Трстеник	40	90	40
„Железничар” - Београд	1155	1170	720	„Маглеш” - Ваљево	180	210	120
„Железничар” - Вршац	100	150	100	„Мајевица” - Бијељина	0	100	60
„Железничар” - Инђија	0	23	17	„Маљен” - Пожега	0	140	50
„Железничар” - К. Поље	25	20	0	„Медицинар” - Нови Сад	20	20	20
„Железничар” - Краљево	40	20	20	„Медицинар” - Смедерево	30	67	55
„Железничар” - Ниш	240	200	140	„М. Глишић” - Владимирци	80	83	20
„Железничар” - Нови Сад	370	450	310	„Мироч” - Смедерево	100	280	0
„Железничар” - Смедерево	0	0	30	„Мостовац” - Ниш	20	0	0
„Железничар” - Шабац	20	40	20	„Нафташ” - Нови Сад	400	265	360
„Железничар” - Шид	50	70	10	„Нови Пазар” - Нови Пазар	50	0	0
„Занатлија” - Нови Сад	50	40	20	„ПАЕК” - Ниш	0	20	20
„Златар” - Београд	50	50	20	„Паланка” - С. Паланка	125	65	60
„Златибор” - Београд	25	24	30	„Пензионер” - Нови Сад	140	90	65

Планинарско друштво	99	1997.	1998.
„Победа” - Београд	1500	2180	1900
„Поштар” - Београд	200	210	250
„Поштар” - Ниш	80	81	60
„Поштар” - Нови Сад	200	150	70
„Раднички” - Београд	40	60	40
„Ртањ” - Београд	0	20	20
„Рудар-геолог” - Београд	20	30	20
„Рудник” - Г. Милановац	30	30	30
„Рујан” - Бујановац	25	20	20
„Рујно” - Ужице	40	20	30
„Рунолист” - Шабац	20	20	0
„Санџак” - Нови Пазар	50	0	20
„Севојно” - Севојно	42	40	20
„Семе” - Сомбор	70	75	25
„Сириг” - Сириг	40	30	40
„Стражилово” - С. Карловци	30	30	34
„Сува планина” - Ниш	60	70	70
„Сувобор” - Г. Милановац	20	0	0
„Тавор” - Београд	0	0	20
„Талија” - Ниш	0	25	0
„Тара-агроном” - Земун	40	20	0
„Тесла” - Обреновац	0	0	20
„Ђира” - Лајковац	70	66	30
„Уметници” - Ниш	31	20	20
„ФРА” - Чачак	20	20	0
„Хајдук” - Кула	30	20	20
„Цариброд” - Димитровград	20	20	0
„Цер” - Шабац	200	350	500
„Црни врх” - Бор	63	110	50
„Челик” - Смедерево	70	90	20
„Челин камен” - Доња Студена	20	30	46
„Чича” - Нишка Бања	0	25	20
„Шара” - Призрен	50	20	0

ПЛАН РЕПУБЛИЧКИХ АКЦИЈА ПЛАНИНАРСКИХ ДРУШТАВА СРБИЈЕ ЗА 2000. ГОДИНУ

За републичке акције у 2000. години пристигло је у ПСС преко 20 пријава. Све пријаве нису могле бити узете у обзир да календар не би био претрпан. Начелништво ПСС је одржало састанак 22. децембра 1999. у Ваљеву, на коме је утврђен следећи календар акција:

1. Зимски успон на Трем
18. - 20. фебруар - „Железничар” - Ниш
2. Осмомартовски излет - Фрушка Гора
5. март - „Змајевац” - Врдник
3. Пролећни дан планинара - Гледићке планине
2. април - „Љуктен” - Трстеник
4. Успон на Тупижицу
22. - 23. април - Жикић Мирослав - ПСС
5. Фрушкогорски маратон
6. - 7. мај - „Железничар” - Нови Сад
6. Нарцису у походе
20. - 21. мај - „Гвоздац” - Краљево
7. XVIII изложба фотографије
5. јуни - „Бачка” - Бачка Топола
8. Кањон Трешњице
10. - 11. јуни - „Ђира” - Лајковац
9. Успон на Јавор
24. - 25. јуни - Аца Дамјановић - ПСС
10. Табор на Бјеласици
27. јуни - 2. јули - „Железничар” - Краљево
11. Видовдански поход
1. - 2. јули - „Јастребац” - Крушевац
12. VII ртањски уранак
15. - 16. јули - „Железничар” - Београд
13. Успон на Дукат
22. - 23. јули - Годић Пера - ПСС
14. Успон на Дели-Јован
12. - 13. август - Станић Слободан - ПСС
15. Сабор планинара Гради
25. - 27. август - „Гвоздац-јуниор” - Краљ.
16. Успон на Бесну кобилу
9. - 10. септембар - „Врање” - Врање
17. Успон на Муртеницу
23. - 24. септемб. - Станић Слободан - ПСС
18. Ноћно оријентационо. такм. - Авала - Београд
21. - 22. октобар - „Авала” - Београд

Друштва која организују акције дужна су да благовремено пошаљу обавештења о времену одржавања и свим осталим детаљима везаним за акцију коју организују.

Начелник за акције ПСС:
Инж. Александар ДАМЈАНОВИЋ

Накривих кају и баш ње брига... Снимио: З. Држић

СПОРТСКА ПЛАНИНАРСКА ТАКМИЧЕЊА

У току су припреме за такмичарску сезону

Планинарска лига и планинарски куп су новине у раду планинарске организације, а настале су као вид укључивања у породицу такмичарских спортова. Планинарство у суштини није такмичарска активност, па ни ова наша такмичења не садрже класичне елементе такмичарских дисциплина, већ је њихова суштина у томе ко ће обићи више планина и трансверзала и самим тим прећи више километара, савладати веће висинске разлике и испети се на више врхова.

Циљ лиге је да планинари упознају што више планина наше земље, да се подстакне организовано и бројније пролажење трансверзалама, да се створе боље и веће могућности за контакте чланова друштва из различитих крајева земље, да се свима, и старијим и млађим понуди додатни мотив за планинарење, да развија дух тимскога рада и најзад, да што већи број учесника привикне на добро организоване, по правилима струке изведене акције.

Прошле године започето и агресијом на нашу земљу прекинуто такмичење екипа, показало је да интересовање у друштвима постоји. Управном одбору ПСС ће бити предложене измене и допуне правилника о планинарској лиги којима ће бити смањен број чланова екипе са пет на три, а број такмичарских кола, уместо сада обавезних 17, утврђиваће сваке године Комисија за планинарска такмичења. Намера је да се трошкови смање и да се такмичење учини приступачнијим мањим друштвима.

Обновиће се и такмичење Планинарски куп по Правилнику који друштва већ имају. Да потсетимо - бележе се индивидуални резултати са излета и похода. Чланови екипа које се такмиче у планинарској лиги могу своје личне резултате да пријаве и за планинарски куп, а то могу да учине и водичи, контролори и припадници ГСС-а који су обезбеђивали такмичења планинарске лиге. На тај начин сви планинари, без обзира на године и пол, без обзира да ли су рекреативци или врхунски високогорци, могу да свој учинак забележе, вреднују и пореде са другима. Друштва пак могу да, на основу постигнутих резултата својих екипа, упореде учинак својих чланова са учинком осталих екипа које су укључене у такмичење.

Пошто се планинарска сезона не поклапа са

календарском годином резултати првих такмичења ће бити објављени у време централних догађаја обележавања стогодишњице организованог планинарства у Србији.

Такође, у току је испитивање и процена колико ће друштва бити заинтересована за планинарско оријентационо такмичење засновано на принципима некадашњих екипних оријентационих такмичења која су по мало већ заборављена. Новина би била у томе што би такмичење било растерећено од сувишних додатака као што су бацање бомбе, пуцање, прва помоћ и сл.

Дакле, планинарска такмичарска сезона је пред нама, а на друштвима и појединцима је да се што масовније укључе.

Драган БОЖОВИЋ

ДЕЛЕГАЦИЈА ПЛАНИНАРСКОГ САВЕЗА ЈУГОСЛАВИЈЕ КОД МИНИСТРА ЂЕРИЋА

Савезни министар за спорт, Велизар Ђерић, примио је 4. фебруара ове године делегацију планинара: Бобана Петровића, председника, Бранислава Божовића, генералног секретара Планинарског савеза Југославије, и Томислава Ђосића, секретара ПСС

Делегација је информисала министра Ђерића о програму и активностима савеза за ову и наредну годину. С тим у вези, посебно је наглашено да је 2001. година јубиларна година у којој се обележава 100 година постојања организованог планинарства на нашим просторима. Тим поводом предвиђено је формирање Организационог одбора на високом нивоу.

Министар Ђерић је обећао да ће се Савезно министарство за спорт укључити у решавање питања просторија које Савез користи.

На крају разговора, по речима министра Ђерића, Министарство ће уложити максималне напоре да, у складу са финансијским могућностима, допринесе реализацији планова Планинарског савеза Југославије.

Танјуг

ЗИМСКА АВАНТУРА НА ТРЕМУ

Дошло се 16. јануара 1999. године на Сувој планини, али може да се догоди било које зиме на било којој планини

На путу у планини треба увек слушати свој унутрашњи глас и добро осматрати сваки знак.

Овога пута на Сувој планини била сам одвећ неопрезна.

Први знак се указао врло рано, на путу од Ниша ка Горњој Студени. Чак сам га изговорила гласно:

Нисам запазила кад пада мрак.

Из дома на Бојаниним водама кренуло је нас троје, да се до раног поподнева вратимо на ручак.

Јутро је било сунчано над Сувом планином.

У подне смо били на Трему.

У повратку, планина нас заводи. Крећемо наниже, усеком који, мислимо, води до села Космовац. Лепо је вратити се другим путем.

Појављује се, ненаметљиво, други знак.

Један члан застаје, очекујући повратак. Не читам знак, и сви улазимо у усек.

Веома стрмо силазимо уз саму стену, кроз ледену сенку. Изнад нас остали су врхови сунчаног гребена. Далеко испред бљешти сунцем окупана Стара планина.

Помислих: Како би било лепо да смо на сунцу.

Не распознајем ни трећи знак.

Упорно се спуштамо.

Тренутак непажње. Моја другарица пада и руши и мене. Задњим напором хватам је и истовремено грабим неко растиње. Ногама се заустављам на танком дрве-

ту на ивици одсека. Не осећам страх. Само ме јако боли рука. Некако се усправљамо.

Пузимо даље. У тврдом снежном зиду копам степенице. Спуштамо се. Миша обезбеђује мене, ја, Миланку. Осетим тресу јој се ноге. Боји се. Усне су јој потпуно беле. Застајемо да се одмори.

Није протекло дуго. Поново падам. Све лети, све се тумба. Ударац, бол, крај.

Заустављам се на самој ивици одсека. Отварам очи и видим скамењена лица.

Пеку ме дланови. Чврсто се држим за бодљикаво растиње. Не смем да се померим.

Лагано налазим ослонац за ноге. Обезбедим се и копајући рукама и ногама успињем се.

Напокон, препознајем знак.

Гледам на сат. Осећам да пада мрак. Небо постаје црвено. Инстирирам, враћамо се истим усеком.

У тренутку када је запад затворио и послење светло стигли смо на гребен. На небу једна једина звезда.

Добро је. Сада је лако. Познајемо терен. Треба само издржати дуге сате хода.

Бринем за Миланку. Не осећа се добро. Губи снагу.

За себе не бринем. Имам поверења у Мишу.

Вечност је прошла док смо стигли до Трема. Ветар.

Одмах крећемо даље.

Обезбеђујемо се.

Миша слабом лампом прати наше трагове. Ја, десном руком држим ремен његовог ранца, а левом шал. На крају шала је Миланка. Једва хода. Посрће.

Покушавам да је храбрим. За

трен се одмори, па идемо даље. По трзајима шала осетим да тешко хода.

Напокон стижемо до Девојачког гроба.

Силазимо на шумску стазу.

Још увек имамо снаге да, када се нагиб умири, пожуримо.

Слаба светлост лампе уплаши сову и она прхну у ноћ.

Изразимо из шуме. Силазимо на пут. Сада већ причамо и радујемо се топлој супи.

Чује се жубор воде са извора. Бојанине воде. Светло у дому. Чини се све је мирно.

Као пребијени пси, после тринаест сати непрекидног хода, са осећањем кривице и грижом савести ступамо на терасу дома.

Сви истрчавају пред нас.

Убеђујем их да је све у реду, да смо само јако закаснили.

Погнуте главе једем супу док тамо одјављују спасилачку екипу.

Једва се успињем дрвеним степеницама до собе.

Сводим биланс: Неколико модрица на ногама - последица падова, две лаке црвене промрзле флеке на листовима од залеђених панталона, трњем избодени дланови, промрзло непце од ледене воде, изиритиран нос од сталног брисања залеђеном рукавицом.

Лежем у топао кревет. Ушускавам се, али сан не долази. У мислима, после свега, ређају се слике снегом засуте Суве планине окупане подневним сунцем, снежне стрехе окачене над литицом, потковичасти гребен савијен око Космовца, у плаветнилу неба бела пирамида Ртња, руменило сутона над Старом планином.

Мирјана ВАШУТ

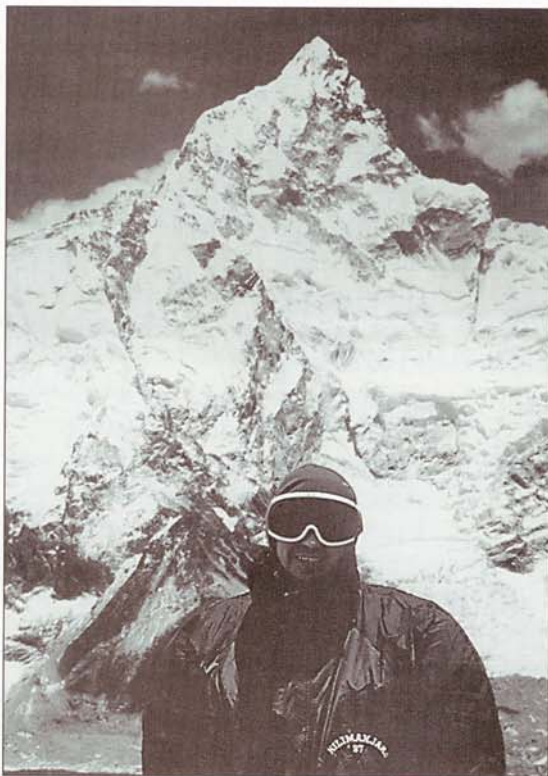
ДО СКОРОГ ВИЂЕЊА - ЧОМОЛУНГМА*

Аутентична прича о покушају успона на Монт Еверест

Двадесет четири године планинарско - алпинистичког стажа је иза мене. Двадесет четири године одрицања, зноја и безброј претрчаних и испењаних километара. Двадесет четири године, у сну и на јави, само један сан - Еверест. Уз тај сан испењао сам Килиманџаро, Монт Блан, Аконкагуу, Мек Кинли и три пута са оближњих хималајских врхова гледао највиши врх наше планете. Једнога дана, после свих тих година, дошао је тренутак када је сан постао јава. Ту је искуство, физичка спрема, дозвола за успон и резервисано место у авиону за Катманду где ме очекују моји непалски пријатељи. А онда, одједном, као гром из ведрог неба - бомбардовање. Да ли је могуће да ће моји снови о Евересу заувек остати само снови? После десет неспаваних ноћи ипак успевам да прибавим дозволу за излазак из земље и преко Софије, Франкфурта и Бангкока стижем у Катманду, ни сам не верујући да сам ипак стигао.

Кроз три дана крећем пут Тибета са Американцем Фабрициом и Џангбу Шерпом из Намче Базара који је једном већ испењао Еверест са јужне стране. Идемо џипом до кинеске границе, па јакковима, где смо у месту Зангбу сустигли мешовиту грузијско - америчку експедицију коју је предводио Грузијац Гиа Торладзе, а неколико дана касније постављамо базни логор на глечеру у непосредној близини чувеног

будистичког светилишта Ронгбук на висини од 5200 метара. Седам дана касније постављамо истурени логор АБЦ на висини од 6300 метара где сам провео највише времена. За све то време нисам

Аутор илустрација Зоран Милешић - у позадини масив Монџ Еверестја

осетио ни један симптом висинске болести, али ме је црв стрепње непрестано разједао због неизвесне ситуације код куће. Ту ми је много помогао Пољак Ричард Павловски, легенда светског алпинизма, преко чијег сам сателитског телефона могао да се јавим у домовину, што ме је барем донекле оспокојавало. Поред Павловског били су ту и моји добри пријатељи Фабрицио и Георге Дијмареску - Румун, који је пре петнаест година препливао Дунав

код Кладова, а потом преко Југославије и Италије отишао у САД, где се данас успешно бави неким бизнисом. Овде је дошао да постави спомен плочу свом пријатељу који је погинуо прошле године при њиховом заједничком покушају да се испењу на „Кров света“. Ту је и Апа Шерпа који ће, ако му то овде пође за руком, поставити нови рекорд - десет успона на Монт Еверест. На брежуљку изнад базног логора је на десетине надгробних плоча. Статистика каже да је сваки трећи освајач Евереста заувек остао на његовим падинама и глечерима.

Двадесет деветог априла сам изашао на Северно седло до следећег висинског логора. Имао сам доста проблема и перипетија док сам успео да се испењем до овога логора који се налази на висини од 7200 метара. Док сам висио на леденом зиду на ужету, испала ми је дреза. Ни сам не знам како сам успео да се вратим. Купио сам нову дезу од једног Шерпаса, а онда се поново испењао уз тиркизни, плаво-зелени ледени зид висок око 800 метара. Планирао сам да на врх кренем између 5. и 10. маја. Међутим, лоше време током целог месеца маја, какво ни Шерпаси не памте за последњих двадесет година, знатно је пореметило моје планове. Од дванаесточлане украјинске експедиције, која је овде била једна од најопремљенијих, а чији је покровитељ био украјински председник

Леонид Кучма, три члана успевају да се домогну врха. При повратку њихов успех се претвара у трагедију. Од њих тројице само један успева да се врати у базни логор, док су преостала двојица заувек остали негде на висини од око 8500 метара. У логору је завладала нервоза - по кадкад и паника. принуђен сам да мењам план. Покушају успон 19 маја, на рођендан моје мале ћерке Бојане. У међувремену сам са Џангбу Шерпом поставио још два висинска логора. Први на 7800 метара и последњи, 18 маја, на 8300 метара.

А онда долази моја највећа животна драма. Следећих седам дана, док сам чекао Џамбу Шерпу да са помоћницима донесе кисеоник и храну, лоше време се смењивало у таласима. Дувао је оркански ветар, а хладноћа је досезала и до -50 степени целзијусових. У договорено време нико се није појавио. Није требало много памети да схватим да су ме Шерпа и Грузијци изиграли и оставили на цедилу. Остао сам безнадежно сам без хране, воде и кисеоника на висини на којој још једино авиони могу да лете. Међутим, и на крову света догађају

се чуда. Однекуда, изнебуха појавио се Рус Коршуков - чудан човек који је некада у бившем СССР-у у некој истраживачкој лабораторији био нека врста „белог миша“. Над њим су вршени опити тако што су га прво стављали у хладну комору на -70 степени, а потом пребацивали у другу, врелу комору на +70 степени целзијусових.

Договорили смо се да на врх кренемо 24. маја око шест часова ујутро. Знамо да је то касно за полазак али раније, по мраку, нисмо могли, јер су нам све батерије на лампама исцуреле. Уздамо се у искуство и снагу несвесни да је за све ово време проведено горе организам „сам себе појео“. Коршуков ми позајмљује једну своју боцу са кисеоником, навезујемо се и крећемо. Лагано, успореним покретима, као да ходамо по месецу, успевамо да за шест сати успона савладамо висинску разлику од око 350 метара. Око 13 часова стижемо на „second stop“ - 8650 метара. Пред нама се види, ту на дохват руке, кров света. Само још сат, два и то је крај.

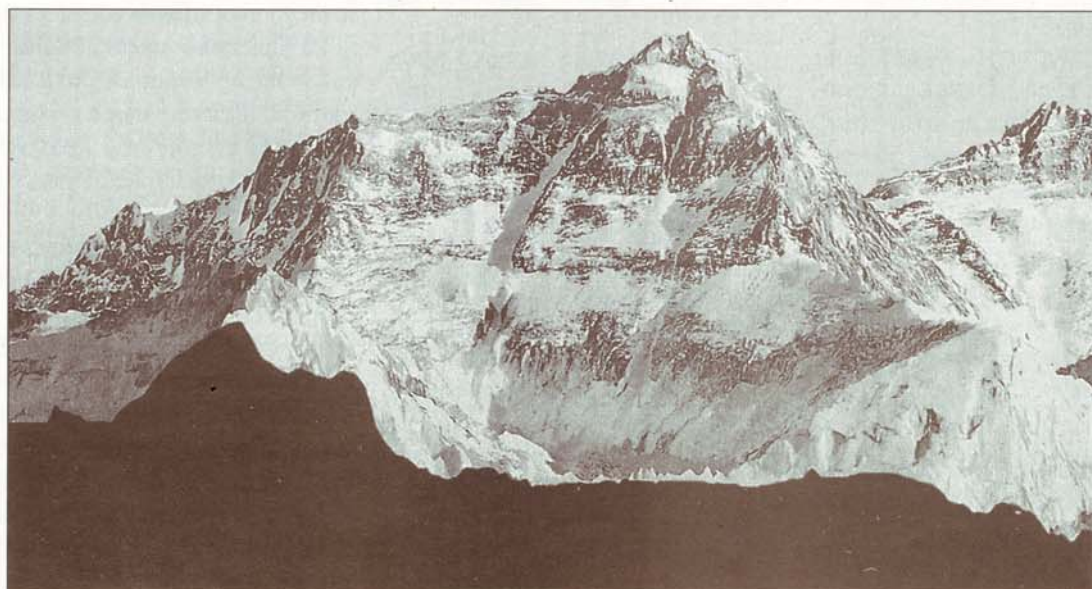
Но тада наступају нове нево-

ље. Претећи облаци унаоколо почињу опасно да се згушњавају, а казаљка на мерачу показује да је боца са кисеоником готово празна. наилазимо на смрзнута тела Украјинаца, Пољака и Белгијанаца. Правило је да после 12 часова не треба излазити на врх. Мути ми се у глави. Свестан сам да бих некако, можда задњим атомима снаге и успео да се домогнем врха, али шта онда? Имам ли снаге да ноћ проведем на врху или ту негде у његовој близини? Свестан сам и чињенице да је преко 90% оних који се никада нису вратили настрадао у повратку са врха када понестане снаге и падне концентрација.

Осећам ледене сузе како ми квасе лице испод маске. За само неколико секунди доносим своју животну одлуку - одустајем. Одлучио сам се за живот. Својој породици и мојој малој принцези сам потребнији него Евересту. Монт Еверест ће морати да сачека неку следећу прилику - до скорог виђења Чомолунгма...

Зоран МИЛЕТИЋ

*Чомолунгма - шерпаско име Монт Евереста

Снимак масива Монџ Еверестџа

БОРБА НАША НАСУШНА

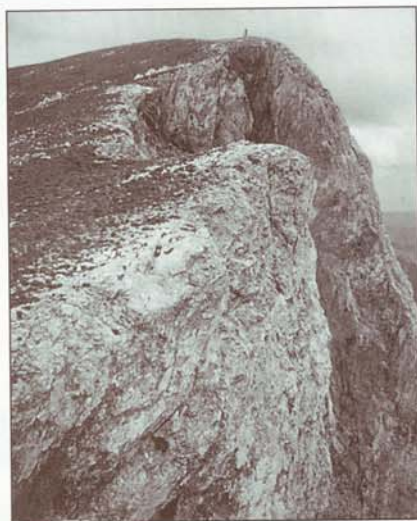
Текст из збирке В. Станишића - „Планине живот наш” - издате поводом прославе 50 година постојања и рада ПД „Раднички”

То су високе планине, оштри гребени, снежне падине и стрме неприступачне стене.

За алпинистику се - поред неких других квалификованих облика планинарења у последње време одомаћио израз „специјализована делатност у оквиру планинарске организације”. Практично гледано, да би се нагласило постојање посебних техничких знања и средстава, тај термин можда и није лош. Не ваља, међутим, што се понекад он користи уз подразумевање како је алпинистика нешто посебно, нешто додатно на „нормално” планинарство, нешто без чега се у крајњој линији може, али кад већ постоји - нека га ту, корисно је. Држим речима, оно што је део саме суштине и сржи планинарства, што му је синоним у многим језицима, што је - историјски гледано - његова полазна тачка, узима се као нешто постранско, споредно, а тиме, по природи ствари, и кадровски уско.

Тај неспоразум долази добрим делом и од разлика у појмовоњању алпинистичке делатности тј. њеног физичког појавног облика. Задивљујући резултати у екстремном пењању или сложени организацијски потхвати и милионски трошкови везани за експедиције у далека горства, начин публицирања тих несумњивих подвига (који без даљњег спадају у највиша достигнућа која човек на плану физичке културе уопште остварује) делују додуше као пропаганда, али имају и другу страну. Један број људи сада има у виду само оне форме и оне домете алпинистике који су одиста при-

вилегија изузетно обдарених људи рођених уз то у сретним околностима. А ваљало би, код расуђивања о тим стварима, полазити од онога шта нормалан и здрав човек, одушевљен планинама, у нашим најобичнијим условима може научити и шта би заправо било нормално да научи, ако му је до планина одиста веома стало, те

проводи добар део живота у њима.

Зар је логично да неко годинама и деценијама одлази у планине, а да баш никад не добије жељу или прилику, да направи неки успон који би био алпинистички чин, а који никако не мора бити релативно тежак (да се погне некада зими уз помоћ цебина и дереза на какав високи врх, да изађе на неки немаркирани стеновити алпски врх, да прође по коју класичну глечерску туру, да макар из знатижеље са искуснијим пријатељем препење неку лаку смер у каквој крајој стени и сл.). Да ли је то нормално очекивати или је то некаква тамо „специјализована делатност у ок-

виру планинарске организације”?

Зато би битан задатак алпиниста - употребимо сада тај назив за људе који се знатнији део свог планинарског века са одређеним системом и амбицијама баве пењањем - био да, поред домета који сами желе достићи, дају што већи допринос „алпинизацији” целог планинарства.

Управо средње високи квалитет је стварна снага и основа једног планинарског покрета - људи којима је задовољство сваки напор и сваки вид боравка у планини, који су способни поднети сваки терет, ходати од зоре до зоре, извући на леђима изнемоглог друга, пресмучати завејану планину, који ће са сигурношћу и задовољством препењати ниже оцењене стене, гребене или ледене баријере, који неће као трагичан догађај схватити принудни бивак или губитак оријентације у магли, који ће знати претрпети глад, жеђ, зиму... Сигурно је да највећи део неће доспети у састав неке државне експедиције, али такав кадар морао би бити идеални циљ када се говори о просеку, циљ који су достигле јаке планинарске организације неких других земаља.

Ово није похвала осредњости. Победнички кораци уз Макалу или Ајгер и први бојаљиви захвати цепином или кладивом само су различити нивои и различити облици једне јединствене тежње људи да не изгубе своје природно својство борца, било то под куполама падобрана, на сплавовима Кон-тикија или у планинарским стрминама.

Велибор СТАНИШИЋ

НЕПОЗНАТО О ПОЗНАТОМ

„Копаоник” - водич, аутори: Јелена и Миладин-Буда Радовић, издавач: Јавно предузеће Национални парк „Копаоник”, Копаоник 1999.

Последњих дана 1999., планинарска литература обogaћена је још једном књигом - „Копаоник” - водич, која је заинтересованим Београђанима представљена почетком 2000. године у згради Коларчевог здања у Београду.

Највећем и најзначајнијем туристичко - рекреативном центру на Балкану, какав је Копаоник, одавно недостаје један солидан водич, чак и кад не би постојало све оно што је на овој планини до данас изграђено за смучаре, спортисте и рекреативце. Стога једна књига типа бедекера у значајној мери може да помогне посетиоцима ове планине да им боравак учини занимљивијим и кориснијим.

Они који су такав водич очекивали - публикацију „цепног” формата, обима највише 50 - 60 страна, овом књигом, на жалост, то нису добили. Аутори Јелена и Миладин Радовић имали су сасвим другачији приступ на шта указује и писац предговора В.С. (Велибор Станишић прим. Б.В.), који је уједно и један од рецензената књиге. Он каже:

„Посебност ове књиге је да је она само једним делом водич у стандардном смислу речи. Аутори теже да књига буде не само туристичко-планинарски итинерер, па ни само књига о Копаонику, већ и средство за увођење, бар једног мање информисаног круга читалаца, у свет планина. Стога су у њој релативно обимно заступљени одељци у којима се излажу општа знања из природних наука, опште и планинарске историје, идејни и технички аспекти планинарства и тд... уз обиље имена, датума и географских појмова који се могу срести у богатој, нарочито страниј, литератури из ових области... Ствар је слободне оцене и аутора и сваког читаоца о интересантности и успешности оваквог концепта и погођености просторног односа опште и специфичне копаоничке материје.”

Ако се књига „Копаоник” - водич прихвати са оваквим објашњењем, онда је она добра, у противном она не одговара делу наслова - „водич”. Разлог је прост. Просечни посетилац, који ту борави два - три пута у животу по неколико дана, кад купи поменуто књигу, мораће да има велико

стрпљење да прочита много тога што није ни у каквој вези са Копаонику, или чак и ако јесте, онда је то са безброј непотребних детаља из разних научних области, е да би дошао до онога што му је потребно.

Када су у питању планинари, ствари стоје нешто другачије. Књига је препуна података о планинарству и смучарству на Копаонику, у Србији, Европи и свету у целини. Дало би се закључити да су аутори много тога што су чули, прочитали или на било који начин сазнали о планинарству и смучарству, овде сажето представили. Када се томе дода и лично планинарско искуство аутора, онда ту заиста има шта да се и прочита и сазна.

Има у књизи и мањих грешака у навођењу неких чињеница о Копаонику, али су оне толико мале да су занемарљиве. Много је већа замерка што су аутори превише отишли у ширину, па има садржаја који књигу непотребно оптерећују.

У поглављу „Историјско - културно наслеђе” није јасно зашто се са толико детаља описују манастири Студеница и Сопоћани који су лоцирани на подручјима лево од Ибра - реке која, како у књизи пише, својом десном обалом граничи Копаоник. Или манастир Жича, који од Копаоника раздвајају планине Жељин и Столови. Да је то наведено као могућност једнодневних туристичких излета, онда би се морало додати још много тога што је вредно пажње, на пример: Петрова црква, Ђурђеви ступови, Градац и тд. Најзад, сасвим је непотребно у водичу за Копаоник писати о историји Византије!

Било која књига о Копаонику не може да заобиђе улогу и значај др Јосифа Панчића. У књизи, све што је наведено о Панчићу је тачно, али је недовољно наглашена његова родоначелничка улога у стварању организованог планинарства у Србији. Ово у толико пре што се у књизи два пута наводи да се књига издаје у поводу стоте годишњице организованог планинарства у Србији која пада идуће године.

Посебну похвалу заслужују мапе Копаоника и бројне квалитетне фотографије које функционално прате текст.

Божидар ВЕЉКОВИЋ

ПОЛА ВЕКА ПЛАНИНАРСКОГ ДРУШТВА „РАДНИЧКИ, 1949. - 1999.

Планинарско друштво „Раднички” из Београда је по много чему несвакидашња појава наше шаролике планинарске свакодневице. Основано 1949. године у оквиру истоименог спортског друштва, са невеликим чланством током пола века битисања - од 200 у најбољим годинама до 50 ових дана - друштво је све време, од првих корака у свет висина, било окренуто аутентичним вредностима изворног планинарства - истраживању високих гора и алпинизму, али исто тако и креативном стваралаштву из области планинарске надградње као што су путописи, уметничка фотографија, израда планинарских карата, популарна предавања, едукација чланства и још много тога.

Можда нам је полувековну активност друштва понајбоље представио његов актуелни председник Велибор Станишић речима: „Друштво је давало увек својеврстан печат београдском планинарству организовањем високогорског планинарења, полазећи од чињенице да је планинарство и постало таква појава у савременом друштву каква јесте, управо у Алпима и њима сличним планинама и да се планинарска оспособљеност и свестрани планинарски профил људи изграђује, додуше, свуда где се они пењу и ма како да то чине, али пре свега и неизоставно у високим планинама”.

Тако се и догодило да је историја „Радничког” својим већим делом готово идентична са историјом Алпинистичког одсека Београда који је основан само годину дана касније, дакле, 1950. године. На жалост, у нашем листу је премало простора за предуги списак свих оних који су својим присуством обележили читаву једну епоху алпинизма Србије, који су својим стваралаштвом обогатили планинарску литературу, добијали награде на изложбама уметничке, планинарске фотографије, организовали и водили течајеве, постављали прве маркације у планинама...

Данас, на жалост, констатујемо видну стагнацију која не обећава бог зна какву перспективу и визију будућности. Малобројно чланство, одсуство сопствених планинарских акција, а што је најгоре, непостојање оних који ће у датом тренутку преузети на своја плећа традицију и кормило друштва. Негдашњи асови су остарили, многи од њих више нису међу живима, а они преостали слабо се сналазе у новокомпонованом тржишном планинарству туристичке провинијенције, па су све своје активности свели, углавном, на подгревање успомена уз избледеле слајдове и пожутеле фотографије. Била би велика штета за свеколико планинарство да се одласком последњих мохиканаца друштво угаси.

Свечана прослава 50 година

постојања друштва одржана је 2. децембра 1999. у великој сали старога „ДИФ-а” у Београду. Скромно и ненаметљиво, како то уосталом и приличи онима изнад 2000 метара, уз пријатан програм, речено је све што је таквом пригодом примерено рећи. Закуска без мрсних детаља, здравице без некритичног самохвалисања којима нас тако често бомбардују у сличним приликама.

На крају, нешто што заслужује посебну пажњу. Друштво је поводом 50 година постојања издало публикацију „Пола века планинарског друштва Раднички”. Ради се о некој врсти антологије текстова објављиваних током протеклих пет деценија у планинарским часописима и интерним издањима. Књига је умножена фотокопирном техником у тиражу од 20 примерака и увезана као свеска А-4 формата, па је тако била доступна само малом броју заинтересованих читалаца што је штета, јер се ради о издању не само документарне већ и несумњиве литерарне вредности.

Ако је већ могуће да различите скрибманске егзибиције нађу пута до спонзорства, онда је велика штета што издавач овог вредног алманаха није уложио више труда да обезбеди средства за књигу која би значајно обогатила наше планинарско издаваштво.

Владимир ПОПОВИЋ

ПОЛА ВЕКА ПОСТОЈАЊА ПСД „ВРШАЧКА КУЛА”

У Вршцу, граду под кулом, на плодној банатској равници, у подножју Вршачких планина, одржана је 30. октобра 1999. свечана академија поводом 75 година планинарства у Војводини и 50 година постојања и рада ПСД „Вршачка кула”.

Током протеклих пет деценија друштво је афирмисало планинарство и заштиту природе путем организовања масовних акција, али и едукацијом својих чланова и осталих грађана путем бројних предавања, филмова, слајдова, изложби планинарских фотографија и посредством средстава јавног информисања.

Споменућемо само неке од значајнијих активности друштва. На Вшачким планинама трасиран је планинарски пут „Вршачка трансверзала” у дужини од 33 километра, коју је до сада посетило преко 3500 планинара, више пута је организован „Јесењи дан планинара” као републичка или покрајинска акција, а 1988. године друштво је било иницијатор и организатор „I слета побратимских планинарских друштва Југославије”. Од 1986. године, сваке године се организује традиционални успон на највиши врх

Војводине, Гудурички врх. Поред тога, чланови друштва су у протеклих пола века учествовали у свим значајнијим оријентационим такмичењима, где су освајали награде и високи пласман.

Што се тиче чисто планинарских активности, готово да нема значајнијег врха у бившој Југославији који планинари „Вршачке куле” нису посетили. Овоме треба придодати и значајне планинарске успехе које су појединци или групе чланова друштва постигли ван наше земље. Тако су појединци стигли и до највиших врхова Европе, Азије, Африке... Да споменемо Елбрус (5641), Мон Блан (4807), Гран Парадисо (4061), Килиманџаро, Мусала, Митикас, па све до трекинга по Хималајима на висини од 6000 метара.

Током пола века постојања, друштво је за постигнуте резултате и успехе добило бројна признања међу којима су: Орден заслуга за народ са сребрном звездом, златна значка ПСД, златна плакета ПСС Војводине, као и бројне повеље и захвалнице.

Чедомир ВЕКИЋ

ЈУБИЛЕЈ ПСД „ЈАСТРЕБАЦ”, - КРУШЕВАЦ

Поло века није неко дуго време за трајање планинарског друштва, али није ни кратко. Довољан је то период да се одиграју многи различити догађаји који обележавају свако трајање. Човек важне догађаје из свог живота памти, понешто и забележи, речју или сликом, сећања ради, јер живот без сећања као да није потпун.

На свечаној академији, која је одржана 18. децембра 1999. године, присетили смо се великог броја људи који су током педесетогодишњег трајања друштва уградили и део себе у то трајање. Многи нису више међу живима, па је ваљало да им се ода дужна пошта, а живима - признања за оно што су дали и учинили. Признања су заслужила и бројна планинарска друштва из других места јер, сарадња и дружење су увек били значајни подстицај у животу планинара.

Изложба фотографија, која је истога дана отворена у просторијама гимназије, показала је да планинари много воле да се сликају да би се присетили где су све били, са ким су се дружили и

шта им се све дешавало. Много слика, а мало простора било је велико искушење за организаторе изложбе. Ипак, све се завршило на опште задовољство.

И на крају, на Јастрцу, ручак и дружење са гостима. Шта да се каже? Укратко: све осим ручка било је планинарски - ручак је био боговски.

Бели

ОБАВЕШТЕЊЕ ПРЕТПЛАТНИЦИМА

Закључно са овим бројем редакција листа је према претплатницима из 1999. године извршила своје обавезе. Сви стари претплатници могу да обнове претплату у 2000. години по цени од 45 динара за следећа три броја. За нове претплатнике цена је 60 динара за 4 броја. Уплата се врши на жиро рачун ПСС 40806-678-0-66019 са назнаком - Претплата за планинарски гласник, уз обавезну доставу фотокопије уплатнице.

75 ГОДИНА ПЛАНИНАРСТВА У ВОЈВОДИНИ

У Вршцу је 30. октобра 1999. године одржана свечана академија поводом 75 година организованог планинарства у Војводини. Свечаности су присуствовали представници свих војвођанских друштава и многобројни гости међу којима је био и председник Планинарског савеза Србије.

Корени планинарства у Војводини досежу у далеку прошлост. Наш неумрли духовни предак, Доситеј Обрадовић може се сматрати родоначелником планинарства у Војводини јер је пре више од 200 година препешачио туру од манастира Хопово до Раковца и Дунава. Касније, крајем IX и почетком XX века велики и заслужни планинар др Радивоје Симоновић је извршио темељну обраду многих наших планина, а прилика је да споменемо и друге планинаре ентузијасте као што су били др Душан Спирта, Игњат Павлас, Петар Деђански, Паја Клиновски, Тоша Андрејевић, Рада Кова-

чевић и многи други.

На иницијативу Српског планинарског друштва из Београда или, боље рећи, др Душана Спирте, који је тада већ живео у Београду, дошло је до сусрета београдских и новосадских планинара, 13. маја 1923. године, са циљем да се постигне договор о оснивању подружнице СПД-а у Новом Саду. Ова иницијатива није уродила плодом, па је тек годину и по дана касније, 12. септембра 1924. у Новом Саду одржана Основна главна скупштина на којој је основано Планинарско друштво „Фрушка Гора“ које је врло брзо развило широке и многоструке активности не само у Војводини, већ и широм целе тадашње Дунавске и Дринске бановине.

1926. године подигнут је први планинарски дом на Фрушкој Гори на Змајевцу, годину дана касније на Осовљу, а дом на Иришком венцу довршен је 1934. године.

Прво планинарско друштво по окончању II светског рата формирано је у пролеће 1948. године и звало се „Фрушкогорски венац“. Ово друштво данас не постоји.

Данас су у Војводини активна бројна планинска друштва, а војвођански планинари су гости не само планина Југославије, већ и масива Европе, Азије, Африке и Јужне Америке.

У оквиру планинарске организације у Војводини активно делују оријентирци, алпинисти и смучари, а обновљено је и излажење најстаријег планинарског часописа на Балкану - „Путник“.

На свечаној академији је проглашен шести почасни члан Планинарског савеза Војводине - Радивој - Рада Ковачевић. Пре њега су то били Јован Цвијић, др Радивој Симоновић, Фрањо Булић, Игњат Павлас и Васа Стајић.

А. ДАМЈАНОВИЋ

ПРОСЛАВЕ 50 ГОДИНА РАДА И ПОСТОЈАЊА ПЛАНИНАРСКИХ ДРУШТАВА У ВОЈВОДИНИ.

У Војводини постоји више друштава која су прославила, или ће ове године прославити, 50 година постојања. Најстарије планинарско друштво је „Змајевац“ из Врдника које је још пре две године прославило овај значајни јубилеј. Исте године основана су још два друштва у Војводини - „Фрушкогорски венац“ и „Иришки венац“, али ова два друштва су се угасила и данас више не постоје.

Прошле. 1999. године, 50 година постојања прославила су друштва: „Вршачка кула“ из Вршца, „Стражилово“ из Сремских Карловаца и „Др Радивоје Симоновић“ из Сомбора.

Током ове године педесет година постојања и активног рада прославиће чак пет друштава из Војводине, то су: „Железничар“ из Инђије, „Др Лаза Марковић“ из Ирига, „Бачка“ из Бачке Тополе, „Занатлија“ из Новог Сада и „Пензионер“ из Новог Сада.

Иначе, 1950. године у Војводини је основано 14 планинарских друштава од којих је до наших дана остало активно само ових пет поменутих, овогодишњих слављеника.

Инж. Александар ДАМЈАНОВИЋ

Планинарски дом на Кукавици

ПОВОДОМ ЧЛАНКА „НАШИ ДОМОВИ НАШЕ НАРАВИ“

Мислим да је чланак Д. Божовића пун погодак када је реч о проблематици везаној за опстанак наших домова и наших напора да очувамо оно што имамо, што смо градили, опремали и што надаље чинимо да ти планинарски објекти остану центри окупљања наше деце, омладине, планинара и осталих грађана.

Многима је познат случај планинарског дома „Влајна“ на планини Кукавици који је власништво истоименог планинарског друштва из Лесковца. Дом се налази на висини од око 1300 метара на лепом месту, окружен боровом и буковом шумом. Дом су изградили планинари Лесковца 1940. године. 1944. године срушила га је, приликом повлачења из наше земље, бугарска окупациона војска. На истом месту планинари Лесковца поново подижу дом, више пута га реконструишу, доводе струју, воду, телефон и све што је потребно за један конфоран планинарски објекат.

На жалост, поред вредних планинара који се старају о дому ту су и грабљивци који чекају свој тренутак да се домогну онога што није њихово, па тако наше планинарско друштво уместо да се бави планинарењем и излетима исцрпљује се годинама у судским споровима доказујући своје власништво над домом који је два пута градило. У спору са предузећем „Србија шуме“ остали смо усамљени ма да смо се обратили свима за помоћ. Постоји бојазан да ако би дом био одузет планинарском друштву, био би то уједно и крај планинарско - смучарског спорта на југу Србије након шест деценија постојања.

Др Пејтар М. БЕКИЋ - Лесковац

ЗИМСКА ШКОЛА МЛАДИХ ПЛАНИНАРА НА БЕЉАНИЦИ

У периоду од 9. до 16. јануара ове године, на теренима планине Бељанице одржана је традиционална XXIV зимска школа младих планинара - „Бељаница 2000.“ На акцији су учествовала 52 планинара из планинарских друштава из целе земље. Сви учесници су били смештени у планинарском дому „Суваја“ чији је власник ПСД „Бељаница“ из Свилајнца које је и организатор ове школе.

Програм наставе у школи је усклађен са Програмом основне планинарске школе ПСС. Младим полазницима је овде било омогућено да се упознају са разноврсним планинарским активностима у зимским условима као што су кретање у планини, оријентација, основи метеорологије, спелеологије и још много тога што ће им касније у другим, већим планинарским походима бити од користи. Иако у школи није владала класична школска дисциплина, сви учесници су се придржавали кућног реда у дому и програма рада. Старији планинари, поред вођења наставе старали су се о организацији боравка у дому, реду, исхрани, чистоћи и ваннаставним активностима, што је омогућило да и ова школа буде успешно окончана на опште задовољство и корист младих планинара полазника.

Драгослав РИСТИЋ

Снимио: Р. Узрић

Млади планинари на Бељаници

XXIII ПЛАНИНАРСКИ МАРАТОН НА ФРУШКОЈ ГОРИ

Овогодишњи, 23. по реду, планинарски маратон на Фрушкој гори биће одржан 6. и 7. маја ове године. Организатори су предвидели чак девет могућих варијанти маратона за различите узрасте и физичке могућности учесника. Најкраћа „Стаза радости и задовољства“ за децу предшколског узраста износи око 3,5 километара, док је она најдужа „Ултрамаратон“ преко 100 километара и хода се два дана.

На Фрушкогорски маратон последњих година се пријављивало по више хиљада учесника, па се и ове године очекује учешће великог броја грађана, љубитеља природе и планинара из целе Србије који ће пристићи да се окушају на фрушкогорским маратонским стазама.

На крају, да се подсетимо да је прошлогодишњи планинарски маратон на Фрушкој гори имао само једанаест учесника који су, уз специјално одобрење власти, за два дана препешачили стазу великог маратона у време најжешћег бомбардовања ове планине.

В.П.

АКЦИЈА ЧИШЋЕЊА ПЛАНИНА У КРАЉЕВУ

Акцију покренуло ПСД „Гвоздац - јуниор“

У оквиру иницијативе која би требало да буде дугорочног карактера, организовано је 20. новембра 1999. чишћење једнога дела планине Столови. Ово је била само прва акција у низу које друштво намерава да организује током 2000. године. Намера је да се планина Столови комплетно очисти од отпада које су за собом оставили немарни грађани Краљева, а и житељи околних места. Позвана су сва планинарска друштва из Краљева, мештани, грађанство, еколози, извиђачи, да узму учешћа, али и поред добре најаве преко локалног радија и плаката, на акцији су учествовали само чланови планинарског друштва „Гвоздац-јуниор“.

Можда је за слаб одзив криво и прилично лоше време, па ипак, у Краљево је враћен пун трактор старих шпорета, гума, аутомобилских делова и осталог отпада који је до тада „украшавао“ кањон Жичке реке.

За ову акцију пуно разумевања су показали Министарство за заштиту животне средине, Општина, Градска чистоћа и локални медији који су нам свесрдно изашли у сусрет.

ДАН ЖЕНА - РЕПУБЛИЧКА АКЦИЈА НА ФРУШКОЈ ГОРИ

У организацији ПСД „Змајевац“ из Врдника одржан је, као друга овогодишња републичка акција, „Осмомартовски сусрет планинара“. У присуству више од пет стотина учесника, домаћина и гостију из целе Србије, дружење је започело у хотелу „Термал“ у Врднику.

Након послужења и краћег културно - уметничког програма, учесници су кренули ка најстаријем планинарском дому на Фрушкој гори - Змајевцу. Успут су посетили манастир Раваницу и Врдничку кулу на брду изнад Врдника.

По завршетку туре дуге око седам километара, госте је добродошлицом поздравила председница друштва Љубица Грачанин, после чега је учесницима послужен планинарски пасуљ.

А.Д.

БОЖИЋНИ УСПОН НА РТАЊ

ПСД „Драган Радосављевић“ из Зајечара је ове године, 8. и 9. јануара, по шеснаести пут организовало Божићни успон на Ртањ. Учествовало је 50 планинара из десет друштава. Успон је до сада увек био једнодневни, но овога пута председник друштва организатора, Мирослав Жикић, изашао је у сусрет планинарима из Крушевца, па је њих извео дан раније, осмога, док су остали планинари тај успон извели сутрадан, деветог јануара. Успон је изведен из два правца, са северне - теже и јужне - лакше стране, па је свако могао сам да се определи, зависно од својих могућности, са које ће стране да крене.

Дан је био ведар, сунчан, без иједног дашка ветра, па се група на врху задржала скоро два сата посматрајући околне планине Копаоник, Тупижницу, Стару планину, Сврљишке планине, Девицу и друге. Повратак до хотела је трајао два сата где је настављено дружење уз кафу и ртањски чај.

У знак сећања на овај успон, учесницима и друштвима су подељене захвалнице, а организатор се побринуо да се за ову прилику изради специјални наменски печат Божићног успона на Ртањ.

Љиљана ЈОВИЋ

АВАЛА - ДОМАЋИН 300 ПЛАНИНАРА

По већ устаљеној традицији, Клуб планинара ветерана при ПСС и ове године је организовао прославу поводом 8. марта. У прославу су се као спонзори укључили ПСС, ПСБ, друштва „Авала“, „Победа“ и „Железничар“ из Београда. Које аутобусима, које колима или пешке, код дома „Чарапићев брест“ окупило се око 300 планинара углавном из Београда.

Леп и сунчан дан је искоришћен за шетње авалским стазама, док су код дома одржана занимљива такмичења. На крају, није изостала ни богата трпеза заслађена колачима које су припремиле планинарке.

Б.В.

ОСНОВАНО ПЛАНИНАРСКО ДРУШТВО У КИКИНДИ

Пошто Нафтна индустрија Србије има један од већих погона у Кикинди, није требало превише размишљања да планинари новосадског планинарског друштва „Нафташ“ дођу на идеју да покушају баш ту да оснују свој огранак. Тако је у фебруару месецу 1999. године, уочи самог бомбардовања, формиран огранак у Кикинди.

Било је с почетка мало неверице - да ли ће ова иницијатива Новосађана уродити плодом, али се врло брзо показало да су стрепње биле безразложне.

Кикиндски планинари су прошле године остварили завидан број врло успешних акција као што су посете Бељаници, Церу, Вршачким брдима, Дурмитору, Тари...

Од тридесетак љубитеља природе који су чинили језгро новооснованог огранка, за годину дана број чланова се више него удвостручио. Постоји велико интересовање грађана Кикинде који нису чланови колектива „Нафтагаса“ за учлањење у планинарско друштво, па је у том смислу морао бити донесен и правилник о приоритетима одлазака на излете јер је број заинтересованих увек већи од броја расположивих места у аутобусу.

За своју прву годишњицу рада, Кикинђани су имали чиме да се подиче, бројем излета, масовношћу и узорно организованом годишњом скупштином са успешном изложбом фотографија.

Најзад, ту је и пуна подршка управе предузећа која помаже све акције овог најмлађег члана наше велике планинарске породице.

Инж. Александар ДАМЈАНОВИЋ

ПЛАНИНАРСКА ДРУШТВА НА ИНТЕРНЕТУ

Информисање и комуникација путем рачунара одавно није привилегија малог броја одабраних. Све више, условно речено, обичних људи, користи услуге и предности међународне мреже компјутера. Сигурно је да много планинара учествује у трци за информацијама, па се стога јавља потреба да се на једном месту нађе већина Интернет адреса које се односе на планинарење и сличне активности. Овим би избегли лутање, губљење времена и новца заинтересованих за планинарске и остале „outdoors“ активности.

Унапред се извињавамо свима који су евентуално прескочени и молимо их да се јаве са адресама својих сајтова.

<http://members.xoom.com/pdpobeda/>
PD "Pobeda", Beograd

<http://www.rcub.bg.ac.yu>
Alpinistički odsek Beograda (AOB)

<http://www.gss.org.yu>
Gorska služba spasavanja (GSS), Beograd

<http://www.asak.org.yu>
Akademski speleološko-alpinistički klub

<http://www.users.cg.yu/subra/index1.htm>
PD "Subra", Herceg novi, Crna Gora

<http://members.xoom.com/zeleznicar>
PSD "Železničar", Beograd

З. Карућ

ПОВОЉНО ПРОДАЈЕМО РАНЧЕВЕ

Кинеске производње NIKE и PUMA-DISC SISTEM од непромочивог материјала; запремина 40 dm³, 4 џепа са рајсфершлусима тежина 700 gr., појас, могућност причвршћивања ствари на поклопцу и испод ранца.

Цена 10 DM (у динарима)
Информације на тел.: 011/157-226

НОЋЕЊЕ У ПЛАНИНИ (1)

Све је мање похода наших планинара са планинским логоровањем или биваковањем у планини, а све је више туристичких акција које се приказују као планинарске. У многим друштвима никада није изведена ни једна акција са ноћењем у планини, па чак и сам помен биваковања код већине изазива згражање и одбојност. Све то делимично потиче из незнања и конформизма, а већим делом као последица схватања бројних квази планинара који планинарство поистовећују са јефтиним боравком у неком хотелу, посетама историјским споменицима и добрим проводом у локалној кафани.

Тако су последњих година логоровање и биваковање сасвим замрли и једино их упражњавају алпинисти и мање групе планинара са искуством у кретању по планини. Њима је заморно да се враћају у дом или хотел и они остају на терену да преспавају ноћ под ведрим небом да би ујутру, свежи и одморни извели успоне на удаљене врхове, који нису за један дан доступни са исходишних места.

Биваковање у планини може бити планирано, но може се десити да група или појединац буду приморани да непланирано проведу ноћ на отвореном. Шта тада ваља чинити? Они без искуства ће се лоше провести и у најсрећнијим околностима биће неиспавани, уморни, гладни и жедни. Зато се треба припремити за овакав случај, који реално може да се деси сваком посетиоцу високих планина. Овај чланак је посвећен будућим и садашњим љубитељима високих планина и проистекао је из личних искустава алпиниста и високогораца, а читалац ће га свакако допунити својим личним искуством.

1. НОЋЕЊЕ У ПЛАНИНИ У ЛЕТЊИМ УСЛОВИМА

У начелу, припреме за свако озбиљније планинарење подразумевају: читање литературе о подручју у које се одлази (уколико она постоји), контакти са особама које су скоро биле на тој локацији (што је и најчешћи случај), процена објективних опасности, припремање личне и техничке опреме, избор места за случај биваковања (на карти), избор хране, кондиционе припреме. Све ово се ради истовремено и све је подједнако важно, а сваки пропуст може скупо да нас кошта у планини.

1.1. Припреме

Припреме за ноћење у планини се доста разликују од припрема за боравак у објектима. Прво

треба прегледати личну опрему. Ако је неопходно, треба опрати врећу за спавање. Прегледати бивак-врећу и закрпити је уколико је поцепана. Све ово важи и за ранац, јакну и панталоне. Треба понети довољну количину новина, најлон кеса, свећа, шибца и уложака за батерију. Уколико се носи шатор треба га прегледати и залепити подеротине. Важну улогу за стабилност шатора чине коношци који дају форму шатору, па оне оштећене треба заменити. Увек проверити количину клинова.

Паралелно треба вршити припреме организма за предстојеће напоре. На првом месту је физичка кондиција - основни предуслов за успешно бављење планинарством. Није препоручљиво директно из фотеље кренути у планину, мада то многи практикују па тиме, касније, и себи и другима стварају проблеме. Кожа је највише изложена атмосферским променама (ветар, сунце, киша). Десетак дана пре извођења акције треба конзумирати намирнице богате витаминима D, E, C и B уз што чешће мазање хидратантним кремама изложених делова тела. Обавезно понети заштитне наочаре са UV филтрацијом и заштитну крему са фактором од 6-12. Фактор 6 значи да смо од негативног дејства сунчевих зрака заштићени 60 минута. После тог времена треба се поново намазати.

Уколико се носи шатор, он треба да буде лаган и водонепропустан. Ако шатор пропушта воду, постоје два начина да се то спречи - могу се користити готова средства за импрегнацију, или се може употребити комад најлона за покривање шатора. Ово друго је лошије решење јер треба носити и шатор и најлон. Поред познатих средстава за импрегнацију, као привремено решење може се користити водени раствор бурових таблета тако што се њиме натопе места где шатор пропушта. Бурове таблете иначе треба имати у прибору за прву помоћ у случају угањућа и сличних повреда. Боље решење је шатор који сами можете да направите од комада најлона и који се подиже помоћу ски-палица или две гране. Најлон димензија 2.5 x 3.5 м је довољна надстрешница за две особе. На скројеном комаду најлона се избуше рупе загрејаним металом, јер се тако спречава даље цепање, а потом се у ове рупе убаце нитне за цираду (слика 1.). У недостатку нитни може се на сваку рупу налепити по парче широке селотејп траке. Овакав шатор није тежи од 1 кг и лако се поставља, а будући да је без дна може имати разли-

чите висине. При постављању неопходно је забијање клинова или постављање камења унаоколо ради осигурања од удара ветра. Одлична је заштита од кише, термостабилан је и једино се не препоручује на снегу и лети на мору. И још нешто, кроз њега се лепо виде звезде... Уколико нема

места за постављање може се употребити као прекривач преко више врећа, а за време пешачких тура у случају кише, под њим се може склонити више људи.

1.2. Уређење места

Посебно је важно пажљиво одабрати место биваковања ако се борави више дана на истој локацији. Место треба да је заштићено од ветра и кише. Уколико се борави у шуми, ови услови су испуњени. Битно је одабрати место где се не слива вода, а то значи избегавати удубљења и улегнућа на терену. Ако се бивакује на стеновитом тлу треба пре мрака потражити место заштићено од камених одрона, бујица и ветра. Обично су то поткапине које стварају илузију „крова над главом“. Место се поравна и наспе ситном дробином и обавезно заштити од ветра израдом подзида (слика 2.), јер ноћни поветарац може бити јако хладан. Треба спавати у бивак-врећи или се покрити најлоном уз обавезно стављање капе која ће нас заштитити од прехладе. При боравку на крашком терену склониште за ноћ треба потражити у вртачама, али их треба избегавати уколико постоји наговештај кише јер се оне тада

брзо напуне водом.

1.3. Опрема

Подметачи: Ради изолације под врећу се стављају подметачи. Има их више врста: арма-флекс, душек на надувавање, терм-а-рест, астрофолије, пењачко уже и ранац, комади стиропора, картон...

Арма-флекс је најпопуларнији подметач, а

израђује се у различитим дебелинама. Мада је веома лак, незгодан је за паковање јер се не може савијати како би ми желели. Треба га чувати од ломљења и увек уклонити комаде грања или оштро камење са места на коме ће се спавати да би дуже трајао.

Душек на надувавање је најудобнији и добар је изолатор. Овде се не мисли на гумиране душеке јер они су јако тешки (2 до 3 кг), већ на ребрасте душеке код којих се свако ребро посебно надувава и који су мале тежине - свега око 0,7 кг. Овакви душеци се могу набавити једино у иностранству. Као замена може да послужи јефтин пластични душек за плажу који има малу тежину, али је слаб па се брзо пробуши ако се стави на траву, гранчице или камење. Оштећења од оштре подлоге могу се избећи стављањем одоздо слоја папрати, траве или новина. У категорију подметача спада и терм-а-рест који је, иначе, јако скуп. Направљен је тако да се отварањем вентила сам надува јер у својој унутрашњости има жилава влакна која се исправе. Одличан је

који има малу тежину, али је слаб па се брзо пробуши ако се стави на траву, гранчице или камење. Оштећења од оштре подлоге могу се избећи стављањем одоздо слоја папрати, траве или новина. У категорију подметача спада и терм-а-рест који је, иначе, јако скуп. Направљен је тако да се отварањем вентила сам надува јер у својој унутрашњости има жилава влакна која се исправе. Одличан је

наставка на 20. страни

НОЋЕЊЕ У ПЛАНИНИ

наставак са 19. стране

изолатор, удобан за спавање и треба га чувати као и душек. Стиропор као подметац се не препоручује јер упија влагу са тла, али је одличан изолатор топлоте и може се користити у сувим, летњим условима. Није погодан за транспорт јер је крут и лако се ломи.

Најпростија бивак-врећа је сашивена из једног комада најлона са отворима за вентилацију. Постоје варијанте са капуљачом или са дебљим леђним делом. У зависности од квалитета тежина јој је од 0.12 - 0.8 кг. Може се сашити у кућној радиности уз мала улагања. Битно је наћи погодан материјал, лаган и мало порозан (ради вентилације). Уколико се бивак-врећа шије од непромочивог материјала потребно је начинити шлицеве ради вентилације. Најбоље је ископирати већ постојећу, оригиналну бивак-врећу. Не треба заборавити капуљачу и узице које затварају бивак-врећу, и најважније: она треба да је довољно широка и велика да у њу може да се смести особа у врећи за спавање.

У случају принудног биваковања, све ове помануће удобности остају нам недоступне, али се и без њих доста угодно може спавати. Треба користити предмете из природног окружења који су нам на располагању. Ако смо се затекли пре мрака у близини шуме или у њој, од наломљених грана или борових иглица може се начинити лежај. Преко њега се постави најлон (шаторско крило) или празан ранац и на томе се спава. Треба се добро утоплити и покрити: пелерином, најлоном, јакном, џемпером, ветровком, кошуљом или се увући у бивак-врећу. У недостатку бивак-вреће доњи део тела треба увући у празан ранац. Добро је прво се покрити слојем новина чиме се умањује ефекат кондензације. У случају да смо се затекли на каменитом тлу избор

нам је знатно сужен и ту је спас једино подметац и бивак-врећа. Овде нам могу помоћи пењачко уже и прусици који се савијени поставе на место лежишта (слика 3.), а одозго се стави празан ранац или новине, а преко тога се распореди вишак одеће из ранца. Не треба лећи са пуно одеће на себи, јер ће нам тада бити хладно. Шал треба ставити на главу испод капе и пустити га низ врат испод одеће да греје кичму. Старе вунене чарапе, где су пете сачуване, могу се користити за заштиту колена и лактова од хладноће тако што се код куће одсеку делови где су прсти и обрубе да се не парају и тако припремљене увече се навуку на колена и лактове. Вишак ствари се распореди под себе, посебно под крста и слабине тако како ће нас најмање жуљити подлога. Одећа у којој се спава треба да је комотна и обавезно на раскопчавање (панталоне). Ово је потребно ради боље циркулације крви и ваздуха. Тако ћемо најбоље сачувати телесну температуру јер чак и у летњим месецима температура ноћу може да се спусти и до 0 степени. Старе новине могу бити посебно корисне при биваковању. Као подметац под леђа, али никако директно на подлогу јер упијају влагу, могу се ставити у мокре ципеле, или послужити као подметац за краће седење, па за потпаљивање ватре итд., увек им се може наћи нека примена. На крају у новине се могу умотати органски отпацци, који се касније закопају. Наравно, пластика и метални предмети се не остављају у природи.

Свако кога неприпремљеног затекне ноћ у планини, па макар она била летња и топла, вероватно ће бити у прилици, уместо да спава, да размишља о томе шта је све требало понети и како се требало припремити. Не дозволите да се то и вама догоди.

Ауџори: *Владимир ФУРЛАН, Ненад ГАЛИЋ, Весна ДРАКУЛИЋ, Јармилко СОБОТКА, Драган ВУКОВИЋ и Вера КОНДИЋ*

